

UNFOLLOW

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ & ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΤΥΧΟΣ 58 · ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2016 · €5

Νίκος Παππάς
**Τους χορεύει
ή τον χορεύουν;**

Ελληνική Αστυνομία
Τι θα γίνει επιτέλους;

Αρτέμης Σώρρας
Μεσοίας από τα Lidl

57
9 772241 109002 >

Κάτι τρέχει με τα Θρησκευτικά

Οι θεολόγοι που σήμερα αγωνίζονται ενάντια στην εφαρμογή των νέων προγραμμάτων έχουν αναρωτηθεί ποια θα ήταν η θέση ενός μονοφωνικού ομολογιακού μαθήματος Θρησκευτικών στην εκπαίδευση στην περίπτωση που είχαμε μια άλλου τύπου σχέση Εκκλησίας και Κράτους;

Της Σπυριδούλας Αθανασοπούλου-Κυπρίου

Tο μάθημα των Θρησκευτικών βρίσκεται στο επίκεντρο της δημοσιότητας για μία ακόμα φορά με αφορμή την απόφαση του Υπουργείου Παιδείας να θέσει από φέτος σε εφαρμογή σε όλα τα σχολεία τα νέα αναλυτικά προγράμματα σπουδών Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου. Τα λεγόμενα «νέα» προγράμματα Δημοτικού και Γυμνασίου έχουν ολοκληρωθεί από το 2011, έχουν συνταχθεί από θεολόγους με ακαδημαϊκή και παιδαγωγική πείρα και έχουν εφαρμοστεί πιλοτικά επί τριετία σε επιλεγμένα σχολεία, ενώ το νέο πρόγραμμα σπουδών του Λυκείου ολοκληρώθηκε το 2015. Η ανανέωση των προγραμμάτων δεν αποτελεί πρωτοβουλία αυτής της κυβέρνησης αλλά αίτημα, εδώ και χρόνια, μέρους της θεολογικής κοινότητας που βρήκε ευήκοα ώτα και στις προηγούμενες ηγεσίες του Υπουργείου Παιδείας.

Πίσω από τη σύνταξη των νέων προγραμμάτων σπουδών, εκτός από τον απαιτούμενο εκσυγχρονισμό με βάση τις νέες παιδαγωγικές μεθόδους και τα νέα επιστημονικά δεδομένα, που οφείλει να πραγματοποιείται στο πλαίσιο κάθε εκπαιδευτικής πολιτικής ενός κράτους, βρίσκεται και μια προσπάθεια να αντιμετωπιστούν, κατά τη γνώμη μου, δύο καιρία ζητήματα: πρώτον, το ολοένα αυξανόμενο πρόβλημα των απαλλαγών από το μάθημα των Θρησκευτικών και, δεύτερον, ο πολυπολιτισμικός χαρακτήρας πολλών σχολικών κοινοτήτων που καθιστούσε το μονοφωνικό υποχρεωτικό μάθημα Θρησκευτικών ανεπίκαιρο, αδιάφορο και τελικά άσχετο με τις ανάγκες αρκετών σχολικών κοινοτήτων.

Σχετικά με το πρώτο ζήτημα, πράγματι, οι απαλλαγές από το μάθημα των Θρησκευτικών, ειδικά την εποχή που είχε τεθεί σε ισχύ η τράπεζα θεμάτων στις τελικές εξετάσεις του Λυκείου, είχαν αυξηθεί πολύ προκαλώντας πονοκέφαλο στους/στις διευθυντές/τριες πολλών σχολείων που έπρεπε να βρουν απασχόληση για πολλούς μαθητές που είχαν απαλλαγή από τα Θρησκευτικά. Άλλωστε, μέχρι σήμερα δεν υπάρχει πρόβλεψη για εναλλακτικό μάθημα για όσους και όσες έχουν ζητήσει εξαίρεση, με αποτέλεσμα να υπάρχουν μέχρι και σήμερα μαθητές δύο ταχυτήτων – με την έννοια ότι κάποιοι αποφοιτούν από το σχολείο έχοντας παρακολουθήσει μεγαλύτερο αριθμό μαθημάτων. Αναρωτιέμαι γιατί δεν γίνεται ένα εναλλακτικό μάθημα αντικείμενο συζήτησης. Μήπως γιατί στοιχίζει; Στα νέα προγράμματα φαίνεται η πρόθεση και η ελπίδα να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις ώστε με ευέλικτο τρόπο να συμπεριλαμβάνονται οι εμπειρίες και οι πεποιθήσεις διαφορετικών θρησκευτικών

κοινοτήτων, καθιστώντας το αίτημα για απαλλαγή από το μάθημα για λόγους συνείδησης αβάσιμο, κάνοντας το ελκυστικό για όλους και προλαμβάνοντας αιτήματα για εναλλακτικά μαθήματα σε περιόδους οικονομικής κρίσης.

Θυμίζω ότι τα προηγούμενα χρόνια το μάθημα είχε βρεθεί και πάλι στο επίκεντρο της δημοσιότητας με αφορμή τον τρόπο με τον οποίο κάποιος/α μαθητής/τρια μπορούσε να πάρει απαλλαγή. Με βάση το Σύνταγμα, η απαλλαγή από το μάθημα των Θρησκευτικών μπορούσε και μπορεί να γίνει για λόγους συνείδησης. Ανεξάρτητα από τη συζήτηση σχετικά με το αν πρέπει ή όχι να δηλώνει κάποιος αν είναι ή όχι θρησκευόμενος και αν είναι θρησκευόμενος ποιο είναι το θρήσκευμά του, και ανεξάρτητα από το τι ισχύει σήμερα, η απαλλαγή από τα Θρησκευτικά ήταν και παραμένει δικαίωμα των μαθητών/τριών των σχολείων από τη στιγμή που το μάθημα αναφέρεται σε θρησκευτικά ζητήματα. Σε κάθε περίπτωση, το νέο πρόγραμμα δημιουργεί ένα μάθημα συμπεριληπτικό, ανοιχτό στο διάλογο και το σεβασμό στην ετερότητα, παρόλο που το νομικό πλαίσιο δίνει το δικαίωμα εξαίρεσης κάποιου/ας για λόγους συνείδησης.

Σχετικά με το δεύτερο ζήτημα, εκείνο της πολυπολιτισμικότητας που χαρακτηρίζει πολλές σχολικές μονάδες στην Ελλάδα, φαίνεται ότι τα νέα προγράμματα, τα οποία δεν βασίζονται σε εγχειρίδια αλλά καλύπτουν βασικές θεματικές ενότητες που τις προσεγγίζουν κατά βάση μέσω διάφορων πηγών, δίνουν τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης να προσαρμόσουν το μάθημά τους ανάλογα με τον μαθητικό πληθυσμό που έχουν. Από τη στιγμή που τα Θρησκευτικά είναι υποχρεωτικό μάθημα και άρα εν δυνάμει όλοι, ανεξαρτήτως θρησκευτικής ή μη πίστης, μπορούν να το παρακολουθούν, το νέο πρόγραμμα δίνει τη δυνατότητα σε πνεύμα διαλόγου και ειρηνικής συνύπαρξης, οι μαθητές να κατανοήσουν τις θρησκευτικές ή μη εμπειρίες και πεποιθήσεις τους και να ευαισθητοποιηθούν προς τις θρησκευτικές διαστάσεις της ζωής. Για τους εκπαιδευτικούς θεολόγους και δασκάλους που κάθε χρόνο μπαίνουν σε τάξεις όπου βρίσκουν μαθητές και μαθήτριες με διαφορετικές θρησκευτικές καταβολές, το συγκεκριμένο πρόγραμμα αποτελεί χρήσιμο εργαλείο στην προσπάθειά τους να ενισχύσουν την κοινωνική –και σχολική– συνοχή και να εκπαιδεύσουν τους μαθητές στο πλαίσιο αξιών όπως η δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα και η δικαιοσύνη.

Η ιεραρχία της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ελλάδας, πλήρως ενήμερη για τη δημιουργία των νέων προγραμμάτων, εξέφρασε αιφνιδιαστικά πριν από λίγες ημέρες την έντονη δυσαρέσκειά της επειδή αυτά τέθηκαν σε ισχύ. Παρακολουθήσαμε τις δηλώσεις του Αρχιεπισκόπου και τις έντονες αντιδράσεις επισκόπων που χτύπησαν πένθιμα τις καμπάνες με αφορμή τα νέα προγράμματα σπουδών, διαβάσαμε επιστολές σταλμένες από συγκεκριμένη θεολογική ένωση προς τους εκπαιδευτικούς θεολόγους, με τις οποίες τους καλούν να μην εφαρμόσουν το πρόγραμμα, διαβάσαμε γνωμοδοτήσεις νομικών, σταλμένες από την ίδια ένωση θεολόγων, που εξηγούν γιατί κάποιος εκπαιδευτικός πρέπει και μπορεί να μην εφαρμόσει την απόφαση του υπουργείου, είδαμε μία ένωση θεολόγων να στρέφεται δικαστικά εναντίον άλλης και να ζητά τη διάλυσή της, είδαμε, ομολογώ με φρίκη, να διασύρονται δημόσια άνθρωποι επειδή συμμετείχαν στη δημιουργία των νέων προγραμμάτων σπουδών. Θα προσπεράσω τις πολιτικές διαστάσεις που κρύβονται πίσω από τη διαμάχη και βέβαια την αντιπαράθεση Αρχιεπισκόπου – Φίλη, όπως και τις τοποθετήσεις των κομμάτων επί του θέματος, τα οποία εκμεταλλεύονται την αντιπαράθεση που υπάρχει μεταξύ Υπουργείου και Εκκλησίας για μικροπολιτικό όφελος.

Στην πραγματικότητα δεν άνοιξε απλώς ο ασκός του Αιόλου σχετικά με τη φυσιογνωμία του μαθήματος των Θρησκευτικών, ούτε συνειδητοποιήθηκε μόνο ότι υπάρχουν διάφορες θεολογικές τάσεις στην Ορθόδοξη Εκκλησία και όχι μία. Παράλληλα, αποκαλύφθηκε ότι ίσως τελικά στο πίσω μέρος του μυαλού πολλών ένθεν κακείθεν να βρίσκεται η υποψία μιας πιθανής συζήτησης για την αναθεώρηση του Συντάγματος, στην οποία συζήτηση θα έμπαινε και το θέμα διαχωρισμού Κράτους και Εκκλησίας. Μοιάζει σαν όλοι οι ενδιαφερόμενοι από διάφορους πολιτικούς και εκκλησιαστικούς χώρους να ετοιμάζουν τη φαρέτρα τους. Οψόμεθα!

Και κλείνω διερωτώμενη, ως κάποια που αναγνωρίζει την αξία της θεολογίας ως ιδιαίτερης ερμηνευτικής επιστήμης, αν εκείνοι οι θεολόγοι που σήμερα αγωνίζονται ενάντια στην εφαρμογή των νέων προγραμμάτων έχουν αναρωτηθεί ποια θα ήταν η θέση ενός μονοφωνικού ομολογιακού μαθήματος Θρησκευτικών στην εκπαίδευση στην περίπτωση που είχαμε μια άλλου τύπου σχέση Εκκλησίας και Κράτους. ❧

Η μάχη για τα Θρησκευτικά ως χορογραφία Εκκλησίας - Κυβέρνησης

Η κυβερνητική γραμμή για τα Θρησκευτικά δεν έπεσε σαν κεραυνός εν αιθρία. Οι απόψεις της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου και του Υπουργείου Παιδείας για το περιεχόμενο του μαθήματος είναι συγκλίνουσες. Αν όμως υπάρχει ομόνοια μεταξύ ΔΙΣ, Θεολόγων και Υπουργείου, τότε για ποιον ακριβώς λόγο σπκώθηκαν οι τόνοι; Στην πραγματικότητα, παρακολουθούμε ένα πολύ καλά χορογραφημένο ταγκό, στο οποίο χορεύουν με θαυμαστό τρόπο η Κυβέρνηση και η ΔΙΣ προκειμένου να ξεπεράσουν και οι δυο τους δικούς τους σκοπέλους.

Του Νίκου Βασιλόπουλου

Πρόσφατα, με αφορμή την εφαρμογή των αλλαγών στο μάθημα των Θρησκευτικών, σημειώθηκε ένας μικρός παροξυσμός, από πλευράς επίσημης Εκκλησίας και Υπουργείου. Δηλώσεις επί δηλώσεων και αντεγκλήσεις για το πώς θα είναι η νέα διδασκαλία των Θρησκευτικών και πώς τα νέα βιβλία, πόσες οι ώρες στο σχολείο και ούτω καθεξής.

Η ιστορία δεν είναι καινούργια και έχει ήδη ξεκινήσει αρκετούς μήνες πριν. Η Διαρκής Ιερά Σύνοδος (ΔΙΣ), έχοντας ήδη εμπειρία από την προηγούμενη ακαδημαϊκή χρονιά, έκανε πρώτη την κίνησή της, αναφέροντας σε εισήγησή της ότι το μάθημα είναι «γνωσιολογικό, πολιτισμικό, με θρησκευιολογική αναφορά» και μάλιστα διαβλέπει με θετική έκπληξη ότι «το νέο Πρόγραμμα Σπουδών δεν είναι θρησκευιολογικό, όπως υποστηρίζουν άλλοι, αλλά διαθρησκευιακό, εμπνεόμενο από τη συγκριτική θρησκευιολογία» με «βιωματική εμπέδωση», η οποία «προσεγγίζει σε πολύ μεγάλο βαθμό μεθοδολογικά αυτό που γίνεται στην κατήχηση, δηλαδή την εφαρμογή θρησκευτικών πρακτικών».¹ Αν όμως η Διαρκής Ιερά Σύνοδος είδε θετικά τις αλλαγές και υπάρχει ομόνοια μεταξύ αυτής, θεολόγων και Υπουργείου, τότε για ποιον ακριβώς λόγο σηκώθηκαν οι τόνοι;

Ο υπουργός Ν.Φίλης απάντησε δηλώνοντας στις 12/3 στην *Καθημερινή*: «Το μάθημα των Θρησκευτικών πρέπει να αναμορφωθεί και ήδη στο Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής έχουν εκπονηθεί πιλοτικά προγράμματα προκειμένου τα Θρησκευτικά να πάψουν να είναι ομολογιακό μάθημα και να γίνουν μάθημα γνώσης των θρησκευιών, με έμφαση στην ιδιαίτερη παρουσίαση του πολιτισμικού ρόλου της Ορθοδοξίας στη χώρα μας».²

Άρα το πρώτο, αβίαστο συμπέρασμα είναι ότι η κυβερνητική γραμμή για τα Θρησκευτικά δεν έπεσε σαν κεραυνός εν αιθρία. Από εκεί και πέρα υπάρχει μία ακόμα μικρή λεπτομέρεια, η οποία είναι

1. Βλ. «Εισήγηση Ένώπιον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὴν 9ην Μαρτίου 2016, μέ θέμα: Τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν στήν Ἐκπαίδευση», <http://bit.ly/2cSwWbD>

2. Απόστολος Λακασάς, «Ν. Φίλης: “Τα Θρησκευτικά για να μείνουν θα αλλάξουν”», *Η Καθημερινή*, 12.03.2016, <http://bit.ly/2clw2el>

ο ελέφαντας στο δωμάτιο. Οι απόψεις ΔΙΣ και Υπουργείου για το περιεχόμενο είναι συγκλίνουσες. Η διαφωνία υπήρξε στις ώρες διδασκαλίας και στον αριθμό των προσλήψεων θεολόγων. Όμως, ούτε και αυτό μπορεί να δικαιολογήσει τις εκατέρωθεν αλληλοκατηγορίες.

Στην πραγματικότητα, εδώ και αρκετό καιρό παρακολουθούμε ένα πολύ καλά χορογραφημένο ταγκό, στο οποίο χορεύουν με θαυμαστό τρόπο η Κυβέρνηση και η ΔΙΣ για να ξεπεράσουν και οι δυο τους δικούς τους σκοπέλους.

Όσον αφορά την ελλαδική Εκκλησία, το μεγαλύτερό της πρόβλημα ήταν η Πανορθόδοξη Σύνοδος, η οποία πέρασε μάλλον χαλαρά ως θέμα από τα ΜΜΕ και την κοινή γνώμη.³ Η σημασία της θα αποδειχτεί τεράστια το αμέσως επόμενο διάστημα για όσα αποφάσισε και κυρίως για όσα δεν επέλυσε και προσπάθησε να κρύψει κάτω απ' το χαλί, στο όνομα της «ενότητας της Εκκλησίας».

Στην ουσία, η Πανορθόδοξη Σύνοδος ήταν ένα πρώτο βήμα για να επιλυθεί το πιο σοβαρό ζήτημα που απασχόλησε την Ορθοδοξία κατά τη μετάβαση στη νεωτερική εποχή και τον πιο ανεπτυγμένο καπιταλισμό: τη σχέση της με τα εθνικά κράτη. Αν και η καταγωγή αυτού του προβλήματος μπορεί να φαίνεται εξωπραγματική, η Ορθόδοξη Εκκλησία δεν μπόρεσε να γεφυρώσει το χάσμα ανάμεσα στην αναγκαία οικουμενικότητα του θρησκευτικού δόγματος με τη συγκρότηση των εθνικών κρατών και –κατά συνέπεια– των εθνικών εκκλησιών. Έτσι έπρεπε κάπως να δικαιολογηθεί ότι μπορεί να συμμετέχει στο «κοινό ποτήριο», για παράδειγμα, ένας εθνικά Βούλγαρος και ένας εθνικά Έλληνας, παρόλο που την ίδια στιγμή τους χωρίζουν ποτάμια αίματος αθώων ανθρώπων και άλλα κρατικά συμφέροντα, σύνορα και μπόλικη εκμετάλλευση.

Το δεύτερο πρόβλημα που οδήγησε στην πραγματοποίηση της Συνόδου, ακόμα και με τόσο κακούς όρους, ήταν το ζήτημα της ηγεμονίας, που μεταφράζεται σε διαμάχη γύρω από την ισχύ και την αλλαγή του status quo, για να μιλήσουμε τη γλώσσα των διεθνών

---

3. Βλ. Διονύσιος Καλιντέρης, «Το μήνυμα της Ορθοδοξίας προς τον εαυτό της», UNFOLLOW 50, Φεβρουάριος 2016, <http://bit.ly/2df0JhJ>

σχέσεων. Ειδικότερα, το Οικουμενικό Πατριαρχείο, από τη δεκαετία του 1990, έχει αποδειχτεί ανίσχυρο να επηρεάσει με κάποιον τρόπο τις εθνικές εκκλησίες και να διαχειριστεί με τρόπο ηγεμονικό τα αντίστοιχα ζητήματα διαφωνιών που προκύπτουν μεταξύ τους, ενώ από τα μέσα της δεκαετίας του 2000, το Πατριαρχείο Μόσχας εγείρει αξιώσεις πρωτείου, με τις αξιώσεις αυτές να γίνονται επίσημη θέση το 2013.⁴ Κι εδώ που τα λέμε, έχει διάφορα επιχειρήματα που συνοδεύουν αυτή την αξίωση. Πόρους, επιρροή, χριστεπώνυμο πλήθος αρκετών εκατομμυρίων και βεβαίως τις πλάτες του Βλαντιμίρ Πούτιν. Αυτή η διαπάλη για την αλλαγή ηγεσίας στο τιμόνι της Ορθόδοξης Εκκλησίας, αν και φαίνεται από τα αποτελέσματα της Πανορθόδοξης Συνόδου ότι έχει ακόμα πολλά επεισόδια, στην ουσία επηρέασε τη στάση της ελλαδικής Εκκλησίας, η οποία πήγε για να διατρανώσει περίπου ότι δεν θα μπει ακόμα στη συζήτηση, κοινώς «πήγε πάσο».

Αυτή η κίνηση ερμηνεύεται ως εξής. Η ελλαδική Εκκλησία συγκροτείται από την ίδρυσή της ως τμήμα της ευρύτερης εθνικής ταυτότητας, χαρακτηρίζεται ταυτόχρονα κρατική και εθνική, ακριβώς γιατί τα γεωγραφικά και διοικητικά της όρια είναι ταυτόχρονα τα όρια της εθνικής επικράτειας, ενώ η αποστολή της ενσωματώνεται σε αυτό που ορίζει κάθε φορά την κυρίαρχη εθνική αφήγηση. Το δεύτερο βασικό στοιχείο που επηρεάζει την ελλαδική Εκκλησία είναι ο τρόπος με τον οποίο νομιμοποιείται η πολιτική εξουσία στο σύγχρονο κράτος. Η πολιτική εξουσία στην Ελλάδα –λόγω παράδοσης στην οποία εντάσσεται και η Αριστερά– δεν μπορεί να οριστεί έξω από το ρόλο της θρησκείας ως νομιμοποιητικού στοιχείου και αυτή η παράδοση κρατάει από τον προκαπιταλιστικό κοινωνικό σχηματισμό και είναι εμφανής ακόμα και σήμερα. Για παράδειγμα, το Σύνταγμα ξεκινά με τη φράση «*Εις το όνομα της Αγίας και Ομοουσίου και Αδιαιρέτου Τριάδος*», δηλαδή πρόδηλα νομιμοποιεί την ύπαρξή και την ισχύ του πάνω σε ένα *θρησκευτικό* και όχι σε ένα *κοσμικό* στοιχείο.

Έτσι, σήμερα η ελλαδική Εκκλησία, αντιλαμβανόμενη τους γεωπο-

4. Βλ. "Position of the Moscow Patriarchate on the problem of primacy in the Universal Church", <http://bit.ly/2dvcVFp>

λιτικούς κραδασμούς στο δικό της πεδίο, προσπαθεί να διατηρήσει τη θέση της σε μια κατάσταση μεταβατική. Αυτή η μεταβατική κατάσταση έρχεται να γίνει ακόμα πιο επισφαλής από την ιδεολογική έγκληση του «ενδιάμεσου κενού» που δημιουργεί η πολιτική πρακτική των τελευταίων κυβερνήσεων, της παρούσης συμπεριλαμβανομένης. Οι κυβερνήσεις προσπαθούν, από τη μία, να κρατούν πάντα την Εκκλησία στον θεσμοποιημένο της ρόλο, ως επίσημου κρατικού θεσμού άσκησης πολιτικής. Από την άλλη, έλκονται από την ανάγκη εκκοσμίκευσης, η οποία προκύπτει από την πρόσδεση σε έναν υπερεθνικό σχηματισμό –τέτοιος είναι η Ε.Ε.–, ο οποίος για δικούς του λόγους και με τους δικούς του ρυθμούς προάγει την υλικότητα της δημόσιας σφαίρας. Σε απλά ελληνικά, δυο καρπούζια στην ίδια μασχάλη. Δηλαδή, από τη μία, η δημόσια σφαίρα και οι σύγχρονες λειτουργίες πρέπει να στηθούν τεχνοκρατικά, την ίδια ώρα που ο αγιασμός ή η πρωινή προσευχή στα σχολεία να θεωρούνται απαραίτητα μέρη της ελληνικής παράδοσης και της σύγχρονης εθνικο-θρησκευτικής ταυτότητας.

Η ελληνική κυβέρνηση παίζει ένα δυνατό χαρτί για τα αριστερά και προοδευτικά ακροατήριά της, συμπεριλαμβανομένων και διάφορων κυβερνητικών στελεχών και όχι μόνο: τη μεγάλη σύγκρουση με διάφορα «συμφέροντα». Έτσι, μαζί με την «ολιγαρχία των ΜΜΕ» που χτυπήθηκε για να επανέλθει μάλλον δριμύτερη, η κυβέρνηση «βγάζει την προσευχή από τα σχολεία» και «κάνει τα Θρησκευτικά, Θρησκευσιολογία». Όσο είναι μάλλον χαριτωμένη υπερβολή να ισχυριστεί κανείς πως η πρωτοκαθεδρία της Εκκλησίας στα εκπαιδευτικά ζητήματα του ελληνικού κράτους ξεκινάει το 1048 μ.Χ. από τον Αλέξιο Κομνηνό, άλλο τόσο χαριτωμένη υπερβολή είναι να πιστεύει κανείς ότι η κυβέρνηση έχει τον τελευταίο λόγο πλέον στα ζητήματα της Παιδείας. Στην ουσία δεν μπορεί ακόμα να σταθεί ως επιχείρημα η διαμάχη με τη ΔΙΣ, εφόσον έχουν γίνει από αρχές Ιανουαρίου αλληπάλληλες συσκέψεις με κορυφαία στελέχη εκατέρωθεν από τους θεσμούς και σε καμία δεν φάνηκε τέτοια έντονη διάσταση απόψεων, ούτε έγινε κάποια δημόσια αντιπαράθεση *επί των προτάσεων που κατατέθηκαν*. Δεν χρειάζεται να έχει δει κανείς το κυβερνητικό

σκετσάκι, που έχει παιχτεί άλλωστε παραπάνω από μία φορές, για να αντιληφθεί πως έχουμε μία ακόμα βαρετή επανάληψη. Όπως και στην περίπτωση του νόμου για την επέκταση του Συμφώνου Συμβίωσης στα ομόφυλα ζευγάρια, στην ουσία υλοποιούνται πράγματα που έχουν εισηγηθεί οι προηγούμενοι, έχουν ωριμάσει στον δημόσιο διάλογο, έχουν ελάχιστο ως μηδαμινό δημοσιονομικό και πολιτικό κόστος αλλά την ίδια ώρα έχουν μεγάλη πολιτική υπεραξία στο κοινό των ψηφοφόρων και των εσωκομματικών γκρινιάρηδων. Χαρίζουν δημοκρατικούς και προοδευτικούς πόντους σε μια κυβέρνηση που ανερυθρίαστα ιδιωτικοποιεί το νερό, τα σχολικά κτίρια και τις φυλακές, και εφαρμόζει ακραίες νεοφιλελεύθερες πολιτικές.

Τέλος, δεν θα μπορούσε να μείνει ασχολίαστος ο χειρισμός αυτής της διαμάχης από την πλευρά του Ν. Φίλη. Ο υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων, όπως και ο Π. Πολάκης είναι κυβερνητικά στελέχη που έχουν δεχτεί πάρα πολλά πυρά στη δημόσια σφαίρα, είτε για δηλώσεις, είτε για αποφάσεις που έχουν πάρει. Την ίδια στιγμή στο ολοένα και πιο συντηρητικοποιούμενο πολιτικό ακροατήριο του ΣΥΡΙΖΑ, το οποίο είναι έτοιμο να δικαιολογήσει οτιδήποτε από τη σκοπιά του μικρότερου κακού, μια τέτοια κίνηση εμφανώς ερμηνεύεται πολιτικά ως «παραγωγή έργου» και «σύγκρουση». Κι όμως, αν κοιτάξει κανείς προσεκτικά, ο υπουργός έκλεισε την κόντρα όπως την «άνοιξε» η ΔΙΣ. Κατέληξε δηλαδή σε μια πρόταση που περιλαμβάνει μικρές βελτιώσεις στα υπάρχοντα μαθήματα, αλλαγή στα βιβλία –χωρίς όμως κάτι που να είναι ριζικά διαφορετικό– παρά τα υποβολιμαία δημοσιεύματα για τη... Ριάνα και τον Άσιμο (που δείχνουν μάλλον προχειρότητα και λιγότερο πνεύμα εκσυγχρονισμού του διδασκόμενου μαθήματος) και πιθανά στο προχώρημα ενός ορισμένου αριθμού προσλήψεων θεολόγων και βέβαια ιερέων, οι οποίες εκκρεμούν. Πάνω απ' όλα, όμως, ο Ν. Φίλης ανταλλάσσοντας μόνο μερικές εμπρηστικές δηλώσεις με τον Αρχιεπίσκοπο Ιερώνυμο κατάφερε το πιο βασικό: να μην είναι ο υπουργός που επί υπουργίας του μεταφέρθηκε η διαχείριση των σχολικών κτιρίων στο Υπερταμείο Αποκρατικοποιήσεων, αλλά αυτός που «έβγαλε την προσευχή από τα σχολεία»... **N**